Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi
Fascicula: Asistenţă Socială, Sociologie, Psihologie
Year-Book „Petre Andrei" University from Iasi
Fascicle: Social Work, Sociology, Psychology
ISSN: 2248-1079
Coverd in: CEEOL, Index Copernicus, Ideas, RePeC, Socionet, Econpapers

---

EMOTIONAL CONNECTION AND FORGIVENESS IN ROMANTIC COUPLES: TESTING RELATIONSHIPS WITH THE ACTOR-PARTNER INTERDEPENDENCE MODEL

[CONECTARE EMOŢIONALĂ ŞI IERTARE ÎN CUPLURILE ROMANTICE: TESTAREA RELAŢIILOR CU MODELUL INTERDEPENDENŢEI ACTOR-PARTENER]

Simona HERB
Gabriela Liliana HOREA-LUNGU

Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenţă Socială, Sociologie, Psihologie, 2015, Tomul 15, Decembrie, pp: 129-151

Published by:
Lumen Publishing House
On behalf of:
„Petre Andrei" University from Iasi

Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model

[Conectare emoţională şi iertare în cuplurile romantice: testarea relaţiilor cu modelul interdependenţei actor-partener]

Simona HERB[1]
Gabriela Liliana HOREA-LUNGU[2]

Abstract

The current study is based on the premise that the level of emotional connection and each partner's trait forgiveness contribute to the engagement in behaviourss which support the resolution of attachment injuries within a romantic couple. Partners from 85 couples completed a protocol which included four standardised questionnaires. The raw data was analysed using both univariate and multivariate techniques (path analysis). The unit of analysis was the romantic dyad. The multivariate data analysis used the interdependence actor-partner model. For both females and males, emotional connection was associated with the partner's level of engagement in forgiveness-oriented behaviours. For both females and males, the actor-partner effect was stronger than the actor-actor effect. These findings suggest the importance that the emotional connection of one partner has when it comes to choices and behaviours of the other partner. The results are discussed considering their implications for the emotionally focused couple therapy.

Keywords:

emotional connection, forgiveness, romantic couple, actor-partner interdependence model.

[1] Psihoterapeut sistemic de cuplu şi familie, doctor în psihologie, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" Iaşi, Facultatea de Psihologie şi Ştiinţe ale Educaţiei, Departamentul de Psihologie, E-mail: simona.herb@yahoo.com.

[2] Masterand specializarea *Psihologie Clinică şi Psihoterapie*, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" Iaşi, Facultatea de Psihologie şi Ştiinţe ale Educaţiei, Departamentul de Psihologie, E-mail: lungu.gabriela@gmail.com.

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

Introducere

Din perspectiva psihoterapiei centrată pe emoţii, au fost identificate (în baza observaţiilor realizate în practica pe cupluri cu variate probleme) două variabile cheie: conectarea emoţională şi rănile de ataşament. Prima variabilă este văzută ca un factor protectiv care contribuie la „creşterea personală" a partenerilor unui cuplu şi la îmbogăţirea în planul vieţii emoţionale, prin trăirea unor experienţe autentice (Johnson, 2008). Cea de-a doua variabilă este privită ca un factor de risc în raport cu deteriorarea calităţii relaţiei romantice sau disoluţia acesteia (Johnson, Makinen şi Millikin, 2001). În concepţia terapeuţilor care practică abordarea centrată pe emoţii, rănile de ataşament pot fi rezolvate prin iniţierea unui proces de iertare, în care partenerii unui cuplu sunt ajutaţi să conştientizeze nevoile emoţionale pe care le au, stilul de interacţiune disfuncţional, prejudiciile pe care şi le-au produs unul altuia şi care i-au condus către experimentarea insatisfacţiei, precum şi etapele pe care trebuie să le parcurgă, pentru a se ierta reciproc şi a reconstrui relaţia pe care o au (Johnson *et al*., 2005; Makinen şi Johnson, 2006). Prezenta lucrare se canalizează asupra acestor două concepte: conectarea emoţională şi procesul iertării în viaţa de cuplu.

În contextul terapiei centrată pe emoţii, conceptul referitor la conectarea emoţională (engl. *emotional connection*) descrie un set de procese, mecanisme şi finalităţi, în funcţie de care dinamica unei relaţii romantice se poate schimba dramatic, în sens negativ sau pozitiv (Johnson, 2008, 2004). Conectarea emoţională nu este acelaşi lucru cu ataşamentul romantic, însă între cele două constructe există o legătură funcţională, în sensul în care un stil de ataşament securizat facilitează păstrarea legăturii emoţionale dintre doi parteneri la cote dezirabile. Conectarea emoţională implică trei componente: accesibilitatea, disponibilitatea şi implicare emoţională (Johnson, 2008). *Accesibilitatea* (engl. *accesibility*) reprezintă răspunsul la întrebarea „Pot să ajung la tine când am nevoie ?", care se referă la capacitatea de a rămâne deschis pentru partener chiar şi atunci când există dubii sau nesiguranţă. Înseamnă dorinţa de a găsi o logică emoţiilor, astfel încât acestea să nu ne copleşească, mai ales când emoţiile pe care le activează partenerul sunt negative. Ataşamentul securizat întăreşte abilitatea unei persoane de a face un pas înapoi şi de a reflecta la ea însăşi, precum şi la comportamentul şi starea partenerului de relaţie (Johnson, 2008). *Disponibilitatea* (engl. *responsiveness*) reprezintă răspunsul la întrebarea „Pot să mă bazez pe tine că îmi vei răspunde emoţional ?" şi constă în adaptarea la nevoile partenerului, înţelegerea emoţiilor acestuia şi

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

în a-i arăta că emoţiile (mai ales, cele din sfera ataşamentului) au impact. Disponibilitatea înseamnă a accepta şi a oferi un rol prioritar semnalelor emoţionale pe care partenerul ni le transmite şi, apoi, a trimite semne clare de confort şi grijă, atunci când partenerul are nevoie. *Implicarea* (engl. *engagement*) este răspunsul la întrebarea „Mă vei preţui şi îmi vei fi aproape ?" şi se referă la acel tip de atenţie pe care îl arătăm doar celor foarte apropiaţi, prin care îi facem să se simtă speciali, diferiţi de toate celelalte persoane cu care relaţionăm. Ţinând cont de aceste dimensiuni, conectarea emoţională este, de fapt, răspunsul la întrebarea „Eşti acolo pentru mine ?" Legătura sigură răspunde nevoii înnăscute de securitate, protecţie şi contact (Johnson, 2008). Conectarea emoţională oferă terapeuţilor de cuplu o modalitate constructivă de a conceptualiza relaţiile romantice şi de a le modela, întrucât se bazează pe o perspectivă pozitivă asupra funţionării unui cuplu (Johnson, 2004). Dimensiunile conectării emoţionale au fost studiate separate şi indirect, prin intermediul unor constructe înrudite, precum: autodezvăluirea (Laureanceau, Feldman-Barrett şi Pietromonaco, 1998), empatia (Fritts, 2012; Hatch, 2008) sau apropierea în plan emoţional între parteneri (Bercheid, Snyder şi Omoto, 2004; Weidler şi Clark, 2011). În contextul uneia dintre investigaţiile noastre anterioare, s-a avut în vedere explorarea rolului mediator pe care conectarea emoţională (definită prin toate cele trei dimensiuni) îl are în relaţia dintre ataşamentul romantic nesecurizat şi satisfacţia partenerilor unui cuplu (Turliuc şi Herb, 2015).

Iertarea reprezintă un concept care, în ultimii ani, a atras interesul cercetătorilor, datorită conexiunilor sale cu diverse aspecte ale sănătăţii fizice şi mentale. O definiţie cuprinzătoare este cea propusă de R. Enright şi colaboratorii săi, conform căreia iertarea este „...disponibilitatea unei persoane de a renunţa la dreptul său la resentimente, judecăţi negative şi comportament indiferent faţă de o altă persoană care în mod injust ne-a ofensat, în timp ce sunt încurajate calităţi nemeritate precum compasiunea, generozitatea şi chiar iubirea faţă de el sau ea." (*cf.* Graham, Enright şi Klatt, 2012, p. 622). Cel mai adesea, iertarea este considerată un construct intra-personală, prin prisma faptului că schimbă modul în care persoana care iartă gândeşte, simte şi acţionează. Însă, abordările au surprins şi caracterul interpersonal al constructului: oricât de mult am considera iertarea un act individual, ea apare în contextul unei relaţii (McCullough, Pargament şi Thoresen, 2000).

Cercetările sugerează că o serie de factori de personalitate, precum narcisismul, empatia, mândria sau stima de sine pot influenţa felul în care fiecare dintre actorii implicaţi în procesul iertării răspunde. M. E.

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

McCullough este o figură centrală în domeniul studiului iertării, prin faptul că a luat în considerare un factor esenţial, şi anume empatia faţă de partenerul de relaţie. McCullough, Pargament şi Thoresen (2000) pornesc de la rezultate ale studiilor anterioare care arată că empatia facilitează comportamentul de ajutorare, prin stimularea capacităţii altruiste. Cercetările lui McCullough şi ale colaboratorilor săi sunt meritorii, pentru că demonstrează faptul că iertarea este mai facilă în relaţiile apropiate. Două mecanisme explicative au fost propuse pentru această constatare: a) pe de o parte, în relaţiile apropiate din punct de vedere emoţional, care implică un angajament ridicat, ofensatorii sunt, mai curând, înclinaţi să îşi ceară scuze şi să îşi arate regretul în legătură cu ofensa adusă; b) pe de altă parte, victimele sunt mai dispuse să empatizeze cu ofensatorul faţă de care s-au angajat emoţional.

Toussaint şi Webb (2005) sintetizează motivele pentru iertarea este necesară să fie studiată în corelaţie cu starea de sănătate mintală şi nu numai: a) neiertarea este, adesea, o componentă esenţială a stresului rezultat dintr-o ofensă interpersonală, iar stresul este asociat cu o stare depreciată de sănătate mintală; b) neiertarea care rezultă dintr-o transgresiune intrapersonală poate conduce la sentimente de vină, ruşine sau regret care, la rândul lor, au un impact negativ asupra sănătăţii mintale; iertarea reprezintă o modalitate de a face faţă stresului intra- şi interpersonal; c) corelarea iertării cu menţinerea sănătăţii fizice şi mentale plasează facilitarea iertării ca un factor protectiv ce trebuie cultivat. Studiile realizate pe tema iertării în relaţiile interpersonale oferă dovezi consistente cu privire la efectele sanogene pe care iertarea le are în planul stării de bine sau al calităţii relaţiilor romantice (Brown, 2003; Fincham, Paleari şi Regalia, 2002; Gordon şi Baucom, 2003; Paleari, Regalia şi Finchman, 2003; Ripley şi Worthington, 2002). De asemenea, rezultatele studiilor intervenţionale arată că includerea iertării printre obiectivele terapiei de cuplu se asociază cu sporirea calităţii comunicării şi satisfacţiei partenerilor unui cuplu, creşterea stimei de sine şi a sentimentului de speranţă, precum şi cu scăderea anxietăţii şi a stărilor de furie (Alvaro, 2001; Cordova, Cautilli, Simon şi Axelrod-Sabag, 2006; Fife, Weeks şi Stellberg-Fifbert, 2013; Millikin şi Johnson, 2000).

Scopul studiului

Valorificând rezultatele pozitive pe care practicienii din domeniul terapiei centrată pe emoţii le obţin în lucrul cu cuplurile pe care le asistă (Johnson, 2008; Jonson *et al*., 2005), precum şi rezultatele studiilor care

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

evidenţiază beneficiile pe care procesul iertării le aduce în planul sănătăţii mintale a indivizilor umani (Toussaint şi Webb, 2005), precum şi în cel al vieţii unui cuplu romantic (Finchman, Hall şi Beach, 2006), studiul pe care l-am realizat şi-a propus testarea unui model al factorilor individuali (orientarea dispoziţională a partenerilor unui cuplu către rezolvarea rănilor emoţionale prin iertare) şi interpersonali (conectarea emoţională) care facilitează angajarea partenerilor unui cuplu romantic în comportamente orientate către iertare.

Variabile, design şi ipoteze de lucru

Modelul ipotetic al relaţiilor dintre variabilele de interes pentru studiu este reprezentat în Figura 1. Modelul a fost testat utilizându-se analiza de cale. Unitatea de analiză a fost reprezentată de cuplurile non-maritale şi maritale, care au răspuns la chestionare. Variabilele măsurate şi puse în relaţii uni- sau bidirecţionale au fost: a) conectarea emoţională pentru fiecare din partenerii unui cuplu romantic; b) orientarea dispoziţională a fiecăruia dintre parteneri către iertarea în relaţiile interpersonale şi c) comportamentele pe care partenerii le manifestă, în contextul dinamic al procesului iertării ce are loc în relaţia de cuplu. Variabilele independente (VI) au fost reprezentate de conectarea emoţională la relaţia romantică în rândul femeilor şi conectarea emoţională a bărbaţilor, respectiv orientarea spre iertare (ca trăsătură). Variabilele dependente (VD) au fost comportamentele manifestate în procesul iertării de către partenerii cuplurilor analizate.

Design-ul studiului a fost transversal (anchetă pe bază de chestionare completate de către adulţi implicaţi în relaţii romantice), non-experimental (corelaţional) şi non-intervenţional. În vederea testării relaţiilor dintre factorii individuali şi interpersonali care facilitează procesul iertării în relaţia dintre doi parteneri romantici, am făcut apel la modelul interdependenţei actor-partener (engl. *Actor-Partner Interdependence Model*/APIM; Kenny şi Cook, 1999). Modelele de tip APIM permit estimarea efectele pe care anumite variabile independente referitoare la fiecare dintre partenerii unui cuplu îl au asupra altor variabile dependente (efectele asupra „actorului"), dar şi asupra unor variabile dependente care ţin de celălalt partener (efectele asupra „partenerului"). Această abordare metodologică porneşte de la premisa că partenerii unui cuplu se influenţează reciproc (adică sunt interdependenţi), în contextul dinamic al tranzacţiilor ce caracterizează viaţa unui cuplu.

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

Ipoteze de lucru au fost: I. Atât pentru femei, cât şi pentru bărbaţi, conectarea emoţională este predictor pozitiv pentru propriile comportamente pe care le manifestă în procesul iertării în relaţia de cuplu, precum şi pentru comportamentele manifestate de către partener; II. Atât pentru femei, cât şi pentru bărbaţi, orientarea dispoziţională către rezolvarea rănilor emoţionale prin iertare este predictor pozitiv al propriilor comportamente pe care le manifestă în procesul iertării în relaţia de cuplu.

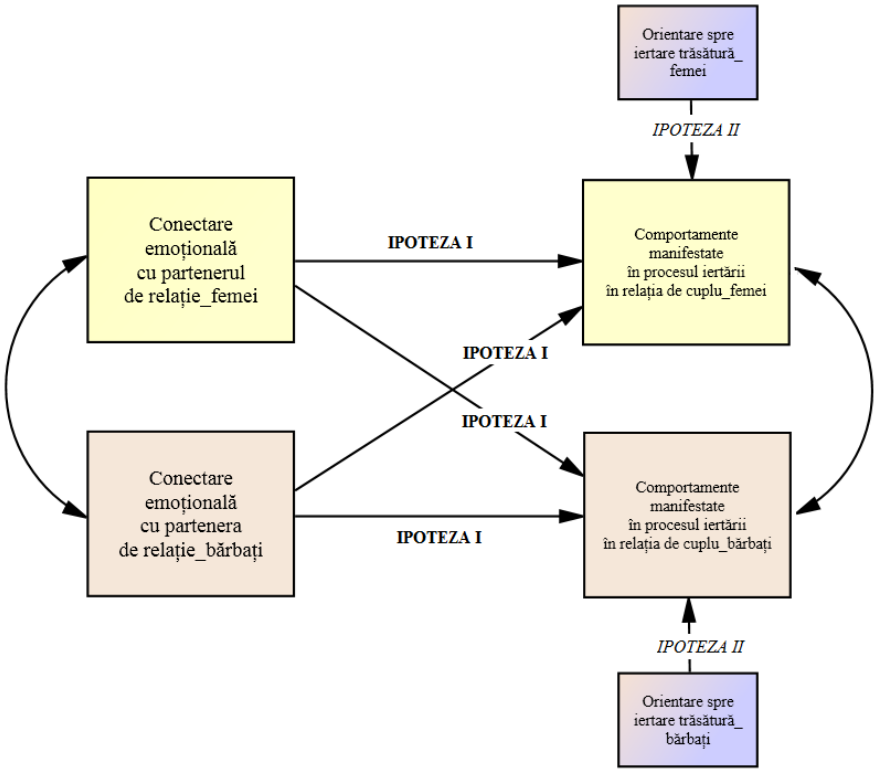

Fig. 1 Modelul ipotetic al relaţiilor dintre conectarea emoţională cu partenerul de relaţie şi comportamentele manifestate în procesul iertării în relaţia de cuplu

Participanţi şi procedură

Baza de date a inclus protocoalele cu răspunsurile valide pentru un număr de 170 de adulţi cu vârste cuprinse între 18 şi 54 de ani (m = 34.21; mediana = 52; s = 8.28). Vârstele femeilor au fost cuprinse între 18 şi 54 de ani (m = 33.42; s = 8.13), iar ale bărbaţilor între 20 şi 54 de ani (m = 36.06; s = 8.26). Diferenţa dintre media de vârstă pentru bărbaţi şi cea

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei” din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

pentru femei a fost semnificativă statistic ($t = 2.08$; $p < 0.05$). Participanţii formau un număr de 85 de cupluri, dintre care 32 erau non-maritale şi 53 maritale. Participanţii erau parteneri, în medie, de 8.64 ani (mediana = 6.75; s = 6.46; domeniul de variaţie 1.08-25.42). Toate cuplurile erau formate din parteneri de etnie română. Distribuţia cuplurilor în funcţie de confesiunea religioasă s-a prezentat, după cum urmează: creştin-ortodoxă – 70 de cupluri, catolici – 7 cupluri, confesiune mixtă – 7 cupluri, altă confesiune – un cuplu.

Administrarea chestionarelor a fost realizată în perioada noiembrie 2014-aprilie 2015. Colectarea datelor a fost oprită, atunci când s-a considerat că au fost obţinute un număr suficient de mare de date de la parteneri non-maritali sau maritali, pentru a se asigura o anumită precizie a estimărilor. Recrutarea participanţilor a fost realizată ţinându-se cont de următoarele criterii de includere: a) vârsta relativ tânără (domeniul de variaţie cuprins între 18 şi 50 de ani), pornindu-se de la premiza că modul în care partenerii unui cuplu romantic interacţionează, experienţele şi moştenirile pe care le aduc în relaţie, expectanţele pe care le au, ca şi stilurile de interacţiune diferă în funcţie de vârstă (o variabilă importantă este, de fapt, experienţa de viaţă asociată vârstei); b) experienţa în relaţia de cuplu de cel puţin un an, luând în calcul faptul că primul an de coabitare tinde să fie o perioadă mai sensibilă pentru parteneri, iar aceştia au nevoie de ceva mai mult timp pentru a-şi „suda" din punct de vedere emotional relaţia (Harway, 2005; citat de Robu şi Băgireanu, 2013); c) limba nativă să fie româna. Bazinul de recrutare a fost reprezentat de angajaţii din diverse sectoare ocupaţionale şi studenţi, utilizându-se o strategie de eşantionare de convenienţă, însă ţinându-se cont de criteriile de selecţie.

Participanţii au fost abordaţi individual sau colectiv, cerându-li-se acordul de a răspunde la o serie de chestionare, prin completarea unui consimţământ informat. Unii dintre participanţi (studenţii) au completat chestionarele după citirea consimtământului informat, însă majoritatea le-au completat acasă, returnându-le după una sau mai multe zile. În astfel de situaţii, participanţii au fost rugaţi să completeze independent chestionarele, fără a se consulta cu partenerul de relaţie. Rata recuperării chestionarelor a fost egală cu 98 %. Din numărul iniţial de protocoale completate care au fost returnate de către respondenţi, 12 au fost excluse din analizele cantitative ulterioare, datorită răspunsurilor lipsă sau atipice. Protocoalele cu răspunsuri valide au fost codificate şi introduse într-o bază de date construită în aplicaţia informatizată SPSS for Windows 16.00, care a servit ca instrument pentru prelucrarea statistică a datelor brute.

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

Chestionarele administrate în etapa de colectare a datelor

Participanţii la studiu au completat un protocol care a inclus patru chestionare standardizate. Primul chestionar a vizat o serie de date demografice şi variabile privitoare la statutul relaţiei romantice în care participanţii erau implicaţi în momentul colectării datelor.

Al doilea chestionar a fost reprezentat de *The Accesibility-Responsiveness-Engagement Questionnaire*/AREQ (Johnson, 2008). Conform viziunii întemeietorului terapiei centrată pe emoţii, conectarea emoţională reprezintă fundamentul care asigură securitatea şi confortul partenerilor unui cuplu şi care îi motivează să se autoevalueze şi, în acelaşi timp, să evalueze relaţia în care sunt. În practica terapeutică centrată pe emoţii, este încurajată co-explorarea experienţelor emoţionale de către parteneri, în acest sens fiind elaborat AREQ. Instrumentul include 15 itemi care operaţionalizează trei aspecte ale percepţiei pe care o persoană o are despre răspunsurile comportamentale specifice conectării emoţionale pe care le manifestă partenerul de relaţie, şi anume: a) accesibilitatea partenerului din punct de vedere emoţional (de exemplu: „Pot împărtăşi sentimentele mele cele mai profunde partenerului meu/partenerei mele, pentru că el/ea mă va asculta."); b) disponibilitatea – de exemplu: „Partenerul meu/partenera mea răspunde semnalelor mele că am nevoie de el/ea ca să-mi fie alături."; c) implicarea emoţională – de exemplu: „Ştiu că partenerului meu/partenerei mele îi pasă de bucuriile, durerile şi temerile mele.". Fiecare dimensiune a conectării emoţionale este operaţionalizată prin câte cinci itemi, la care un subiect poate răspunde cu DA sau NU. Pentru a asigura posibilitatea nuanţării răspunsurilor de către participanţii la studiul nostru, am optat pentru înlocuirea acestui format de răspuns cu unul care a inclus o scală de tip Likert cu cinci ancore verbale, şi anume: 1 – dezacord total, 2 – dezacord, 3 – mai degrabă în dezacord decât de acord, 4 – mai degrabă de acord decât în dezacord, 5 – acord şi 6 – acord total. Scorul total al fiecăruia dintre participanţi a fost obţinut prin însumarea scorurilor la toţi cei 15 itemi (domeniul de variaţie posibil: 15-90). Un scor ridicat a fost interpretat ca semnificând un nivel ridicat al conectării emoţionale, în contextul relaţiei romantice.

Pentru operaţionalizarea dimensiunilor iertării în relaţia de cuplu, a fost utilizată *The Family Forgiveness Scale-Primary Relationship*/FFS (Pollard, Anderson, Anderson şi Jennings, 1998). Autorii şi-au propus construirea unui instrument valid, pentru a măsura iertarea ce are loc în contextul relaţiilor şi al proceselor tranzacţionale caracteristice unui sistem familial. Respondenţii sunt invitaţi să completeze un set de 40 de itemi, dintre care

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

primii 20 se referă la procesele implicate în iertare, aşa cum au avut loc acestea în viaţa familiei de origine, iar ceilalţi itemi se referă la procesele iertării ce au loc curent, în relaţia persoanei cu partenerul de viaţă. La fiecare item, respondentul este invitat să aleagă una dintre următoarele patru variante de răspuns: 1 – niciodată adevărat, 2 – rareori adevărat, 3 – deseori adevărat, 4 – aproape întotdeauna adevărat. Având în vedere scopul studiului, am utilizat doar partea instrumentului referitoare la dimensiunile procesului iertării ce au loc în relaţia romantică curentă. Participanţii la studiu au răspuns la 20 de itemi, alegând pentru fiecare item una din cele patru variante de răspuns care le-au fost puse la dispoziţie. În etapa de prelucrare cantitativă a răspunsurilor la itemi, s-a observat că, prin formulările lor, itemii sugerau trei aspecte diferite de dimensiunile sugerate iniţial de către autorii instrumentului, după cum urmează: a) o dimensiune referitoare la comportamentele pe care un respondent le manifestă, în rezolvarea incidentelor pe care le experimentează cu partenerul de viaţă; b) o altă dimensiune care implica răspunsurile comportamentale ale partenerului de viaţă, manifestate în procesul dinamic al gestionării incidentelor şi c) o a treia dimensiune care se referea la credinţele şi comportamentele comune pe care partenerii unui cuplu le împărtăşesc în rezolvarea situaţiilor tensionate. Această viziune tripartită ni s-a părut mai adecvată pentru descrierea conţinutului psihologic. Întrucât, interesul nostru s-a focalizat pe comportamentele individuale pe care partenerii unui cuplu le manifestă în procesul iertării şi mai puţin pe percepţia fiecărui partener despre comportamentele celuilalt partener, am selectat prima şi a treia dimensiune. Prin urmare, pentru fiecare participant la studiu, nivelul comportamentelor pe care le manifesta în procesul iertării în relaţia de cuplu a fost stabilit pornindu-se de la scorurile la 14 dintre cei 20 de itemi iniţiali ai instrumentului FFS. Pentru fiecare item, au fost acordate între unu şi patru puncte, în funcţie de varianta de răspuns aleasă de un participant. Scorurile la toţi itemii reţinuţi au fost însumate, pentru a se obţine valorile variabilei referitoare la comportamentele manifestate de către fiecare dintre participanţi, în contextul rezolvării tensiunilor cu partenerul romantic. Domeniul de variaţie posibil pentru această variabilă a fost 14-56.

Pentru estimarea nivelului orientării fiecăruia dintre partenerii cuplurilor analizate către iertare, în contextul transgresiunilor (rănirilor emoţionale) care sunt inevitabile în relaţiile interpersonale, a fost utilizată versiunea tradusă în limba română a unei scale propusă de Berry şi colaboratorii săi (2005), şi anume *The Trait Forgivingness Scale*/TFS. Scala a fost utilizată de autori pentru investigarea relaţiilor dintre orientarea către

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

iertare, ruminaţiile cognitive orientarea către răzbunare, respectiv o serie de trăsături de personalitate şi affective (de exemplu: empatia), în cadrul a patru studii realizate pe eşantioane de studenţi. Scala include zece itemi (de exemplu: „Pot să iert un prieten pentru aproape orice îmi face." sau „Când cineva mă tratează rău, îi răspund cu aceeaşi monedă."), la care un subiect poate răspunde alegând una dintre următoarele variante distribuite pe o scală de tip Likert: 1 – dezacord puternic, 2 – dezacord, 3 – între dezacord şi accord, 4 – acord şi 5 – acord puternic. Pentru fiecare item în parte, scorarea presupune acordarea unui punctaj cuprins între 1 şi 5, în funcţie de variant de răspuns selectată de un subiect. Scorul total se obţine prin însumarea scorurilor la itemi şi poate fi cuprins între 10 şi 50. Un scor ridicat este interpretat ca exprimând tendinţa respondentului de a ierta persoanele care i-au produs răni emoţionale.

Pentru estimarea fidelităţii versiunilor în limba română pentru instrumentele pe care participanţii la studiu le-au completat, a fost calculată consistenţa internă. Tabelul 1 listează valorile coeficientului *a* pentru AREQ, TFS şi FSS.

Tabelul 1 Consistenţa internă pentru instrumentele administrate în contextul studiului

Instrumente	Nr. itemi versiune de lucru lb. română	Eşantion total (N = 170)	Femei (N = 85)	Bărbaţi (N = 85)
AREQ	15	0.90	0.93	0.87
FFS	14	0.73	0.73	0.73
TFS	10	0.81	0.83	0.79

Strategia de analiză cantitativă a datelor

Pentru toate variabilele măsurate, a fost verificată normalitatea distribuţiilor, care este o condiţie importantă pentru utilizarea tehnicilor statistice multivariate (Labăr, 2008). Simulările statistico-matematice (West, Finch şi Curran, 1995) au identificat probleme semnificative în ceea ce priveşte normalitatea distribuţiilor variabilelor măsurate şi introduse într-un model ce urmează a fi testat prin metoda analizei de cale, atunci când valoarea indicatorului asimetriei (skewness) este cel puţin egală cu 2, iar valoarea indicatorului boltirii (kurtosis) este cel puţin egală cu 4. Un test non-parametric care poate fi utilizat suplimentar pentru estimarea normalităţii distribuţiei unei variabile este $z_{\text{Kolmogorov-Smirnov}}$ (Labăr, 2008). Valoarea acestuia este sensibilă în raport cu nivelul asimetriei. O valoare

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

nesemnificativă din punct de vedere statistic este considerată indicator al normalităţii distribuţiei unei variabile, sub aspectul simetriei.

Modelul ipotetic al factorilor individuali şi interpersonali care facilitează manifestarea comportamentelor implicate în procesul iertării în relaţia de cuplu a fost testat pornindu-se de la matricea corelaţiilor liniare dintre variabilele măsurate. S-a utilizat aplicaţia informatizată AMOS 20.00. Adecvarea (validitatea) modelului din punct de vedere statistic a fost evaluată utilizându-se următorii indicatori (Byrne, 2010): a) χ^2 (engl. *minimum discrepancy function*), gradul de libertate (*df*) şi pragul de semnificaţie (*p*); χ^2 este cel mai comun indicator al discrepanţei dintre matricea covarianţelor dintre variabile calculată pentru modelul testat pe un eşantion şi matricea covarianţelor estimată la nivelul întregii populaţii din care a fost extras eşantionul; cu alte cuvinte, χ^2 oferă o indicaţie cu privire la măsura în care specificaţiile cu privire la variabilele incluse în modelul testat sunt valide; întrucât valoarea lui χ^2 este foarte sensibilă la mărimea eşantionului (tinde să crească substanţial, odată cu sporirea eşantionului de subiecţi, fiind, în cele mai multe cazuri, semnificativă statistic), am utilizat un indicator suplimentar, şi anume χ^2/df, acesta este considerat a oferi o estimare mai precisă şi mai rezistentă la distorsiunile asociate mărimii eşantionului a gradului de adecvare statistică a unui model; b) GFI (engl. *goodness-of-fit index*) – indicator pentru măsura în care varianţele şi covarianţele rezultate din datele brute sunt explicate de modelul ipotetic; c) CFI (engl. *comparative fit index*) – indicator ce permite compararea modelului ipotetic cu modelul care porneşte de la premisa absenţei complete a relaţiilor dintre variabilele specificate într-un model ipotetic; d) RMSEA (engl. *root mean square error of approximation*) – unul dintre cei mai importanţi indicatori care arată în ce măsură matricea varianţelor-covarianţelor corespunzătoare modelului ipotetic se potriveşte cu matricea pe care o vom obţine în cadrul populaţiei; cu alte cuvinte, în ce măsură parametrii estimaţi pentru model sunt reprezentativi pentru întreaga populaţie din care a fost extras eşantionul de subiecţi pe care modelul a fost testat; întrucât valoarea lui RMSEA este sensibilă la relaţiile dintre variabilele unui model inadecvat specificate şi este însoţită de un interval de încredere care oferă o indicaţie asupra preciziei estimării, utilizarea acestui indicator în contextul cercetărilor având caracter aplicativ este puternic încurajată. Ţinându-se cont de reperele sugerate în literatura de specialitate (Byrne, 2010), s-a pornit de la presupunerea că modelul care a fost testat va fi valid din punct de vedere statistic, dacă: a) valoarea lui χ^2 nu va fi semnificativă statistic ($p > 0.05$); b) $\chi^2/df < 2.00$; c) GFI > 0.95; d) CFI > 0.97 şi e) RMSEA < 0.05, limitele intervalului de încredere pentu acest indicator vor fi apropiate de valoarea lui RMSEA, iar limita inferioară va fi cât mai apropiată

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

de zero. Pentru ultimul indicator, literatura de specialitate sugerează o valoare mai mică decât 0.08 ca indicând un nivel acceptabil al adecvării unui model. De asemenea, o valoare pentru CFI cuprinsă între 0.90 şi 0.95 indică un nivel acceptabil al adecvării statistice.

Rezultate

Analize preliminare. Tabelul 2 prezintă indicatorii formei distribuţiilor pentru variabilele măsurate. Valorile asimetriei şi ale boltirii sunt prezentate separat, pentru femei şi bărbaţi. De asemenea, sunt listate valorile testului $z_{Kolmogorov\text{-}Smirnov}$ care a fost utilizat ca indicator pentru estimarea normalităţii distribuţiilor variabilelor.

Tabelul 2 Date pentru evaluarea normalităţii distribuţiilor pentru variabilele de interes

Variabile	Femei		z Kolmogorov-Smirnov	Bărbaţi		z Kolmogorov-Smirnov
	Skewness	Kurtosis		Skewness	Kurtosis	
Conectare emoţională	- 1.50	3.60	1.37 *	- 0.95	1.06	1.47 *
Orientare către iertare (trăsătură)	- 0.25	- 0.38	1.08	0.18	- 0.24	0.83
Comportamente manifestate în procesul iertării în relaţia de cuplu	- 0.52	0.16	1.08	- 0.47	- 0.06	1.45 *

Notă: * $p < 0.05$

Pentru subeşantionul de femei, s-au constatat uşoare asimetrii negative (tendinţa scorurilor de a se concentra în zona valorilor mai ridicate) pentru distribuţiile la orientarea dispoziţională către iertarea şi comportamentele manifestate în procesul iertării. De asemenea, pentru aceste două variabile, abaterea valorilor indicatorului referitor la boltire nu a fost semnificativă. În schimb, în cazul conectării emoţionale, distribuţia scorurilor a prezentat o asimetrie negativă mult mai pronunţată, fiind, în acelaşi timp, accentuat leptocurtică. De asemenea, valoarea testului $z_{Kolmogorov\text{-}Smirnov}$ a fost semnificativă statistic ($p < 0.05$). În subeşantionul de bărbaţi, orientarea către iertarea în relaţiile interpersonale a prezentat o uşoară asimetrie pozitivă, în timp ce variabila referitoare la comportamentele orientate către iertarea în relaţia de cuplu a evidenţiat o

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

asimetrie negativă ceva mai pronunţată. Pentru variabila referitoare la conectarea emoţională în contextul relaţiei romantice, distribuţia a prezentat abateri mai pronunţate de la condiţia normalităţii, însă acestea au fost mai scăzute (ca valoare absolută) decât cele înregistrate pentru femei. Din nou, pentru conectarea emoţională, valoarea testului $z_{\text{Kolmogorov-Smirnov}}$ a fost semnificativă statistic ($p < 0.05$). Cu toate acestea, niciuna dintre variabilele măsurate nu a prezentat abateri severe (skewness $\geq |2|$, respectiv kurtosis $\geq |4|$) de la valoarea zero care este specifică unei distribuţii normale. Ca atare, în vederea testării modelului ipotetic, s-a apelat la calcularea corelaţiilor liniare dintre variabilele de interes.

Tabelul 3 sumarizează datele obţinute în urma comparaţiilor în funcţie de sexul participanţilor la studiu. Pentru niciuna dintre variabilele de interes, nu s-a obţinut o diferenţă semnificativă statistic (şi, prin urmare, relevantă pentru interpretarea rezultatelor) între femei şi bărbaţi. Totuşi, se poate constata că femeile au manifestat tendinţa de a obţine scoruri uşor mai ridicate la toate dimensiunile funcţionării individuale.

Tabelul 3 Date ale comparaţiilor între femeile şi bărbaţii din cuplurile analizate

Variabile măsurate	Femei		Bărbaţi		t	p
	m	s	m	s		
Conectare emoţională	72.56	8.87	70.60	10.64	1.54	0.127
Orientare către iertare (trăsătură)	33.94	6.02	32.48	5.52	1.72	0.089
Comportamente manifestate în procesul iertării în relaţia de cuplu	44.22	4.92	43.57	4.87	1.26	0.208

Notă: * $p < 0.05$ (bilateral)

Statutul relaţiei romantice (parteneri căsătoriţi/recăsătoriţi – N = 106 *vs.* parteneri necăsătoriţi – N = 64) nu a avut efecte semnificative asupra scorurilor pe care participanţii le-au obţinut la conectarea emoţională ($m_{\text{necăsătoriţi}} = 72.23$; $s_{\text{necăsătoriţi}} = 8.69$; $m_{\text{re-/căsătoriţi}} = 71.18$; $s_{\text{re-/căsătoriţi}} = 10.46$; $t = 0.67$; $p = 0.503$), orientarea dispoziţională către iertare ($m_{\text{necăsătoriţi}} = 32.89$; $s_{\text{necăsătoriţi}} = 5.76$; $m_{\text{re-/căsătoriţi}} = 33.40$; $s_{\text{re-/căsătoriţi}} = 5.84$; $t = -0.55$; $p = 0.577$) şi comportamentele manifestate în procesul iertării în relaţia de cuplu ($m_{\text{necăsătoriţi}} = 44.84$; $s_{\text{necăsătoriţi}} = 5.19$; $m_{\text{re-/căsătoriţi}} = 43.33$; $s_{\text{re-/căsătoriţi}} = 4.64$; $t = 1.96$; $p = 0.051$). De asemenea, nivelul educaţiei (participanţi cu studii medii – N = 54 *vs.* participanţi cu studii post-/universitare – N = 116) nu a avut efecte semnificative asupra conectării emoţionale ($m_{\text{studii medii}} = 72.00$; $s_{\text{studii medii}} = 11.03$; $m_{\text{studii post-/universitare}} = 71.38$; $s_{\text{post-/universitare}} = 9.24$; $t = 0.37$; $p = 0.706$), orientării dispoziţionale către

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

iertare ($m_{\text{studii medii}} = 32.24$; $s_{\text{studii medii}} = 5.49$; $m_{\text{studii post-/universitare}} = 33.66$; $s_{\text{post-/universitare}} = 5.91$; $t = -1.49$; $p = 0.137$) şi comportamentelor orientate către iertare în relaţia de cuplu ($m_{\text{studii medii}} = 43.11$; $s_{\text{studii medii}} = 4.93$; $m_{\text{studii post-/universitare}} = 44.26$; $s_{\text{post-/universitare}} = 4.85$; $t = -1.43$; $p = 0.152$).

Tabelul 4 listează corelaţiile dintre variabilele măsurate în subeşantionul de femei, respectiv în cel al bărbaţilor. În rândul femeilor, conectarea emoţională s-a asociat pozitiv ($r = 0.30$; $p < 0.01$) cu propriile comportamente orientate către iertarea în relaţia de cuplu, precum şi cu nivelul comportamentelor specifice iertării, pe care le manifestau partenerii de viaţă ($r = 0.41$; $p < 0.001$). În subeşantionul de femei, intensitatea asocierii dintre conectarea emoţională şi comportamentele implicate în procesul iertării pentru diada actor-partener a fost mai puternică decât intensitatea obţinută pentru diada actor-actor.

Tabelul 4 Corelaţii între variabilele măsurate

Variabile	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
1. Conectare emoţională – femei	-				
2. Conectare emoţională – bărbaţi	0.28 **	-			
3. Orientare către iertare (trăsătură) – femei	0.06	0.10	-		
4. Orientare către iertare (trăsătură) – bărbaţi	0.25 *	0.16	0.08	-	
5. Comportamente manifestate în procesul iertării în relaţia de cuplu – femei	0.30 **	0.52 ***	0.34 **	0.15	-
6. Comportamente manifestate în procesul iertării în relaţia de cuplu – bărbaţi	0.41 ***	0.28 **	0.08	0.19	0.54 ***

Notă: * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$; *** $p < 0.001$ (bilateral)

Rezultate asemănătoare au fost obţinute pentru subeşantionul de bărbaţi. Astfel, intensitatea asocierii dintre conectarea emoţională a bărbaţilor şi comportamentele pe care partenerele de viaţă le manifestau în procesul iertării în relaţia de cuplu ($r = 0.52$; $p < 0.001$) a fost mai puternică decât intensitatea asocierii dintre conectarea emoţională a bărbaţilor şi propriile lor comportamente implicate în procesul iertării ($r =$

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

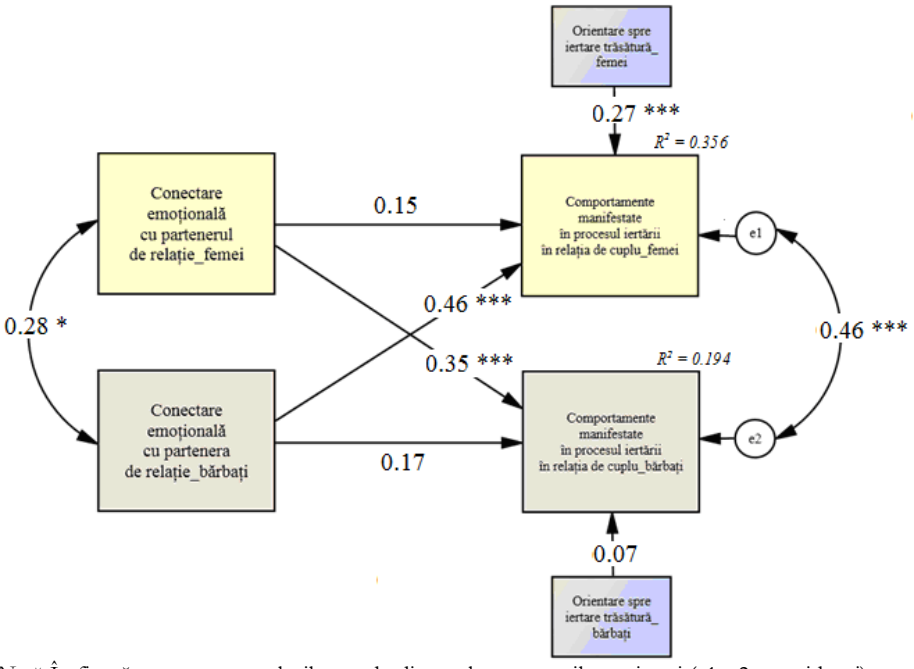
0.28; $p < 0.01$). Pe de altă parte, în rândul femeilor, orientarea dispoziţională către rezolvarea rănilor emoţionale prin iertare s-a asociat pozitiv ($r = 0.34$; $p < 0.01$) cu propriile comportamente orientate către iertarea în relaţia romantică. În subeşantionul de bărbaţi, asocierea dintre cele două variabile a fost pozitivă, însă nesemnificativă ($r = 0.19$; $p > 0.05$). De notat este şi faptul că nivelul conectării emoţionale a femeilor s-a asociat pozitiv cu nivelul conectării emoţionale înregistrat în rândul bărbaţilor ($r = 0.28$; $p < 0.01$). De asemenea, nivelul comportamentelor pe care femeile le manifestau în sensul iertării în relaţia de cuplu a prezentat o asociere pozitivă şi de intensitate moderată cu nivelul comportamentelor manifestate de către partenerii de viaţă ($r = 0.54$; $p < 0.001$).

Pentru bărbaţi, asocierile conectării emoţionale cu vârsta ($r = - 0.05$; $p > 0.05$) şi experienţa în relaţia romantică ($r = - 0.12$; $p > 0.05$) nu au fost semnificative. De asemenea, în subeşantionul de bărbaţi, s-au înregistrat asocieri nesemnificative pentru orientarea dispoziţională către iertare în relaţiile interpersonale ($r = 0.10$ şi $p > 0.05$ – pentru vârstă, respectiv $r = - 0.12$ şi $p > 0.05$ – pentru experienţa în relaţia romantică) şi comportamentele manifestate în contextul iertării în relaţia de cuplu ($r = - 0.04$ şi p : 0.05 – pentru vârstă, respectiv $r = - 0.13$ şi $p > 0.05$ – pentru experienţa în relaţia romantică). În subeşantionul de femei, conectarea emoţională a prezentat asocieri nesemnificative cu vârsta ($r = - 0.08$; $p > 0.05$) şi cu experienţa pe care o aveau în relaţia romantică ($r = - 0.06$; $p > 0.05$). În schimb, orientarea dispoziţională către rezolvarea rănilor emoţionale prin iertare s-a asociat pozitiv ($r = 0.23$; $p < 0.05$) cu vârsta femeilor, deşi intensitatea legăturii a fost modestă. Asocierea dintre orientarea dispoziţională către iertare şi experienţa în relaţia maritală nu a fost semnificativă ($r = 0.09$; $p > 0.05$). De asemenea, pentru femei, comportamentele implicate în procesul iertării în contextul relaţiei de cuplu nu s-au asociat cu vârsta ($r = - 0.10$; $p > 0.05$), însă au prezentat o asociere negativă şi modestă ca intensitate cu experienţa în relaţia romantică ($r = - 0.21$; $p < 0.05$).

Date ale analizei de cale. Verificarea ipotezelor. Figura 2 prezintă valorile stamdardizate ale parametrilor estimaţi pentru toate relaţiile dintre variabilele incluse în modelul ipotetic al factorilor individuali şi interpersonali ce facilitează angajarea partenerilor unui cuplu romantic în comportamente specifice orientate către iertare. Modelul a prezentat o adecvare statistică foarte bună, deoarece: a) $\chi^2 = 7.83$, $df = 7$ şi $p = 0.347 > 0.05$ (aşadar, discrepanţa dintre modelul estimat pornindu-se de la datele obţinute pe eşantionul de adulţi implicaţi într-o relaţie romantică pe care l-am investigat şi modelul estimat pentru întreaga populaţie din care a fost extras

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

eşantionul nu a fost semnificativă statistic); b) $\chi^2/df = 1.12 < 2.00$; c) GFI = 0.97 > 0.95; d) CFI = 0.99 > 0.97 şi e) RMSEA = 0.038 < 0.05, iar 90 % CI_{RMSEA} = 0.000-0.143.

Notă: În figură, sunt trecute valorile standardizate ale parametrilor estimaţi (e1, e2 = reziduuri)
* p < 0.05; *** p < 0.001

Fig. 2 Sumar al rezultatelor analizei de cale

Conectarea emoţională a femeilor a avut un efect pozitiv asupra nivelului comportamentelor pe care femeile le manifestau în procesul iertării în relaţia de cuplu, însă efectul nu a fost semnificativ (β = 0.15; p > 0.05). De asemenea, pentru bărbaţi, conectarea emoţională a avut un efect pozitiv asupra nivelului comportamentelor pe care bărbaţii le manifestau în sensul iertării în relaţia de cuplu, însă, din nou, efectul nu a fost semnificativ (β = 0.17; p > 0.05). Aşadar, efectele directe de tip actor-actor nu au fost semnificative. În schimb, atât conectarea emoţională a femeilor, cât şi cea a bărbaţilor au avut efecte pozitive şi semnificative asupra nivelului comportamentelor implicate în procesul iertării, pe care celălalt partener din relaţia romantică le manifesta. Este vorba despre efectele directe de tip actor-partener, şi anume: a) conectarea emoţională a femeilor → comportamentele implicate în iertare manifestate de către bărbaţi (β = 0.35; p < 0.001) şi b) conectarea emoţională a bărbaţilor →

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

comportamentele implicate în iertare manifestate de către femei ($\beta = 0.46$; $p < 0.001$). De observat este şi faptul că, pentru comportamentele implicate în procesul iertării manifestate de către femei, efectul din partea conectării emoţionale a bărbaţilor a fost ceva mai puternic decât efectul pe care conectarea emoţională a femeilor l-a avut asupra comportamentelor pe care partenerii lor le manifestau în procesul iertării. Aşadar, datele pe care le-am obţinut au confirmat parţial prima dintre ipotezele de lucru.

De asemenea, datele au confirmat parţial a doua ipoteză de lucru. Astfel, pentru femei, orientarea dispoziţională către rezolvarea rănilor emoţionale prin iertare a avut un efect pozitiv şi semnificativ asupra comportamentelor pe care femeile le manifestau în procesul iertării în relaţia romantică ($\beta = 0.27$; $p < 0.001$). În schimb, pentru bărbaţi, efectul din partea orientării dispoziţionale către iertare nu a fost semnificativ ($\beta = 0.07$; $p = 0.418$).

Precizăm că variabilele independente care au fost luate în calcul pentru fiecare dintre partenerii cuplurilor analizate (adică nivelul propriei conectări emoţionale şi cel al conectării emoţionale a partenerului de relaţie, respectiv nivelul propriei orientări dispoziţionale către rezolvarea rănilor emoţionale prin iertare) au explicat 35.6 % din varianţa comportamentelor pe care femeile le manifestau în procesul iertării în contextul relaţiei de cuplu, respectiv 19.4 % din varianţa comportamentelor manifestate de către bărbaţi. Aşadar, pentru femei, puterea explicativă pe care variabilele independente au avut-o în raport cu variabila dependentă a fost mai mare.

Discuţii

Conectarea emoţională şi rezolvarea rănilor de ataşament prin iertare reprezintă repere conceptuale cheie, iar practicienii din domeniul terapiei centrată pe emoţii lucrează intens cu tehnici destinate creşterii conectării emoţionale a partenerilor unui cuplu, precum şi cu tehnici pentru rezolvarea rănilor de ataşament (Jonson *et al.*, 2005; Johnson, Makinen, şi Millikin, 2001; Makinen şi Johnson, 2006). Totuşi, până acum, nu au fost publicate studii formale care să fi investigat relaţia dintre conectarea emoţională şi procesul iertării. Studiul pe care l-am prezentat în această lucrare şi-a propus testarea unui model al factorilor individuali (orientarea dispoziţională a partenerilor unui cuplu romantic către rezolvarea rănilor de ataşament prin iertare) şi interpersonali (conectarea emoţională) care facilitează angajarea partenerilor în comportamente de iertare. Rezultatele au evidenţiat asocieri semnificative între nivelul

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

conectării emoţionale pentru fiecare dintre partenerii cuplurilor romantice analizate şi angajarea celuilalt partener în comportamente orientate către iertare. Atât pentru femei, cât şi pentru bărbaţi, efectul actor-partener a fost mai puternic decât efectul actor-actor, rezultat care sugerează importanţa pe care conectarea emoţională a unuia dintre partenerii unui cuplu o are în raport cu alegerile şi comportamentele celuilalt partener.

Studiul pe care l-am realizat are două puncte forte. Primul constă în faptul că unitatea de analiză a fost reprezentată de partenerii a 85 de cupluri romantice. Astfel, studiul a acoperit o exigenţă metodologică subliniată încă din anii 1990, când cercetarea în domeniul psihologiei cuplului şi familiei cunoştea o extindere fără precedent (Chung, 1990). Al doilea punct forte constă în utilizarea modelului interdependenței actor-partener (Kenny şi Cook, 1999), o paradigmă de analiză cantitativă a datelor din ce în ce mai preferată de către cercetătorii din domeniul psihologiei cuplului (Bodenmann, Ledermann şi Bradburry, 2007; Rusu *et al*., 2015; Turliuc şi Herb, 2015).

Implicaţii practice

Studiul ale cărui rezultate au fost prezentate în acestă lucrare a valorificat două dintre conceptele cheie, pe care este construit eşafodajul teoretic şi aplicativ al terapiei centrată pe emoţii. Este vorba despre conectarea emoțională a partenerilor unui cuplu şi rezolvarea rănilor de ataşament prin iertare. Conectarea emoţională este una dintre contribuţiile majore pe care reprezentanţii terapiei centrată pe emoţii le-au adus în plan conceptual şi practic. Această dimensiune a relaţiei romantice dintre două persoane descrie o profundă legătură emoţională, bazată pe ataşamentul securizat (Johnson, 2008). Conectarea emoțională oferă terapeuților de cuplu o modalitate nouă de a vedea relaţiile romantice la vârsta adultă şi de a le modela. După cunoştinţa noastră, în literatura autohtonă din domeniul psihologiei cuplului şi al psihoterapiei, conectarea emoţională, aşa cum este aceasta conceptualizată şi utilizată în practica terapeutică centrată pe emoţii, nu a fost abordată. În schimb, au fost abordate constructe relaţionate, precum autodezvăluirea, empatia sau apropierea emoțională în contextul relaţiei de cuplu (Mitrofan şi Vasile, 2001).

A doua dimensiune abordată în prezenta lucrare a vizat procesul iertării. Studiile furnizează dovezi consistente cu privire la beneficiile pe care experienţa iertării, care este profund încărcată emoţional, le aduce în planul calităţii vieţii (Burchard *et al*., 2003), sănătăţii mintale şi al stării de bine (Toussaint şi Webb, 2005) sau în cel al relaţiilor romantice (Finchman

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

şi Beach, 2002; Gordon şi Baucom, 2003; Paleari, Regalia şi Finchman, 2003). De asemenea, rezultatele studiilor de factură intervenţională evidenţiază beneficiile pe care parcurgerea procesului iertării le aduce cuplurilor care apelează la ajutor terapeutic (Alvaro, 2001; Fife, Weeks şi Stellberg-Fifbert, 2013; Ripley şi Worthington, 2002; Sells, Giordano şi King, 2002). Intervenţiile specifice terapiei centrată pe emoţii (rezolvarea rănilor de ataşament prin iertare) şi-au dovedit eficienţa, cuplurile maritale asistate raportând după terapie niveluri mai ridicate ale adaptării şi încrederii în relaţiile pe care le aveau (Millikin şi Johnson, 2000). Pentru practicienii din domeniul terapiei centrate pe emoţii, iertarea reprezintă un proces care deschide calea vindecării rănilor de ataşament şi poate contribui la creşterea potenţialului partenerilor de a surmonta într-un mod mai constructiv solicitările de zi cu zi (Millikin şi Johnson, 2000). O rană de ataşament este cauzată de respingerea sau ignorarea de către unul dintre partenerii unui cuplu a unei nevoii de ataşament exprimată de către celălalt partener într-un moment de maximă vulnerabilitate emoţională. Rănile de ataşament sunt uşor recunoscute de către terapeuţii cu experienţă, întrucât temele revin, în mod recurent, în toate conflictele cuplului şi blochează progresul terapeutic (Makinen şi Johnson, 2006). Dacă îl privim prin lentila conectării emoţionale şi a nevoilor de ataşament (universal valabile), acest lucru este firesc, deoarece o rană de ataşament intensifică nevoia de auto-protecţie a partenerului rănit şi distruge abilitatea acestuia de a avea încredere în partenerul care ofensează, încrederea fiind baza ataşamentului securizat (Johnson *et al*., 2005).

Pentru vindecarea rănilor de ataşament, terapeuţii care practică abordarea centrată pe emoţii iniţiază procesul iertării, care este realizat după un model validat (Makinen şi Johnson, 2006). Modelul rezolvării rănilor de ataşament are la origine achiziţiile în materie de practică terapeutică care au fost realizate prin analiza procesului schimbării în abordarea centrată pe emoţii, experienţa clinică şi rezultatele cercetărilor empirice (Makinen şi Johnson, 2006; Naaman *et al*., 2005). Deşi, în plan teoretic, conectarea emoţională şi iertarea sunt explicate separat, în timpul demersului terapeutic, cele două dimensiuni sunt lucrate împreună, deoarece, ca procese ce implică o puternică componentă emoţională, sunt inseparabile (Johnson *et al*., 2005). Reconectarea emoţională este un liant necesar pentru parcurgerea paşilor iertării, clienţii care sunt asistaţi cu abordarea centrată pe emoţii ajungând să exprime ceea ce simt într-un mod non-agresiv.

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

Concluzii

Relaţiile pe care le-am identificat în studiul nostru pot furniza cercetătorilor din domeniul psihologiei cuplului şi practicienilor orientaţi către terapia centrată pe emoţii răspunsuri la întrebările pe care le prilejuieşte lucrul cu o varietate de cupluri, precum şi anumite clarificări conceptuale.

Mulţumiri: Autoarele ţin să adreseze mulţumiri domnului Dr. Viorel Robu pentru asistenţa în etapa de analiză statistică a datelor brute, precum şi pentru sugestiile utile pe care le-a realizat în etapa de îmbunătăţire a primei versiuni a prezentului articol.

Bibliografie:

Alvaro, J. A. (2001). An interpersonal forgiveness and reconciliation intervention: The effect on marital intimacy. *Dissertation Abstracts International*, 62 (1608), 3-B.

Bercheid, E., Snyder, M., & Omoto, A. M. (2004). Measuring Closeness: The Relationship Closeness Inventory (RCI) Revisited. In D. J. Mashek & A. Aron (Eds.), *Handbook of Closeness and Intimacy* (pp. 81-101). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Berry, J. W., Worthington, E. L., O'Connor, L. E., Parrott III, L., & Wade, N. G. (2005). Forgivingness, vengeful rumination, and affective traits. *Journal of Personality*, 73 (1), 183-225.

Bodenmann, G., Ledermann, T., & Bradbury, T. N. (2007). Stress, sex, and satisfaction in marriage. *Personal Relationships*, 14 (4), 551-569.

Brown, R. P. (2003). Measuring individual differences in the tendency to forgive: Construct validity and links with depression. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29 (6), 759-771.

Burchard, G. A., Yarhouse, M. A., Kilian, M. K., Worthington, E. L., Berry, J. W., & Canter, D. E. (2003). A study of two marital enrichment programs and couples' quality of life. *Journal of Psychology and Theology*, 31 (3), 240-252.

Byrne, B. M. (2010). *Structural Equation Modeling with AMOS. Basic Concepts, Applications and Programming* (2nd ed.). New York: Routledge.

Chung, H. (1990). Research on the marital relationship: A critical review. *Family Science Review*, 3 (1), 41-64.

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

Cordova, J., Cautilli, J.D., Simon, C., & Axelrod-Sabag, R.(2006). Behavior analysis of forgiveness in couples therapy. *International Journal of Behavioral Consultation and Therapy*, 7 (2), 192-207.

Fife, S. T., Weeks, G. R., & Stellberg-Filbert, J. (2013). Facilitating forgiveness in the treatment of infidelity: An interpersonal model. *Journal of Family Therapy*, 35 (4), 343-367.

Fincham, F. D., & Beach, S. R. H. (2002). Forgiveness in marriage: Implications for psychological aggression and constructive communication. *Personal Relationships*, 9 (3), 239-251.

Fincham, F. D., Hall, J. L., & Beach, S. R. H. (2006). Forgiveness in marriage: Current status and future directions. *Family Relations*, 55 (4), 415-442.

Fincham, F. D., Paleari, F., & Regalia, C. (2002). Forgiveness in marriage: The role of relationship quality, attributions, and empathy. *Personal Relationships*, 9 (1), 27-37.

Fritts, B. E. (2012). *An Examination of Relationship Quality from an Attachment Perspective: Empathy and Relationship Perfectionism as Mediating Factors*. Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy in Psychology. University of Missourri. Dizertaţie disponibilă pe https://mospace.umsystem.edu.

Gordon, K. C., & Baucom, D. H. (2003). Forgiveness and marriage: Preliminary support for a measure based on a model of recovery from a marital betrayal. *American Journal of Family Therapy*, 31 (3), 179-199.

Graham, V. N., Enright, R. D., & Klatt, J. (2012). An educational forgiveness intervention for young adult children of divorce. *Journal of Divorce and Remarriage*, 53 (8), 618-638.

Hatch, D. (2008). *Factors that Influence the Association Between Adult Attachment and Marital Satisfaction*. Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy in Psychology. Utah State University. Disertaţie disponibilă pe http://digitalcommons.usu.edu.

Johnson, S. M. (2008). Hold Me Tight: Seven Conversations for a Lifetime of Love. New York: Little Brown.

Johnson, S. M. (2004). *The Practice of Emotionally Focused Therapy. Creating Connection* (2nd ed.). New York: Routledge.

Johnson, S. M., Bradley, B., Furrow, J., Lee, A., Palmer, G., Tilley, D., & Wooley, S. (2005). *Becoming on Emotionally Focused Couple Therapist. The Workbook*. New York: Routledge.

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

Johnson, S. M., Makinen, J. A., & Millikin, J. W. (2001). Attachment injuries in couple relationships: A new perspective on impasses in couples therapy. *Journal of Marital and Family Therapy*, 27 (2), 145-155.

Kenny, D. A., & Cook, W. L. (1999). Partner effects in relationship research: Conceptual issues, analytic difficulties, and illustrations. *Personal Relationships*, 6 (4), 433-448.

Labăr, A. V. (2008). *SPSS pentru ştiinţele educaţiei*. Iaşi: Editura Polirom.

Laurenceau, J. P., Feldman-Barrett, L., & Pietromonaco, P. R. (1998). Intimacy as an interpersonal process: The importance of self-disclosure and perceived partner responsiveness in interpersonal exchanges. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74 (5), 1238-1251.

Makinen, J., & Johnson, S.M. (2006). Resolving attachment injuries in couples using emotionally-focused therapy: Steps towards forgiveness and reconciliation. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 74 (6), 1055-1064.

McCullough, M. E., Pargament, K. I., & Thoresen, C. E. (Eds.) (2000). *Forgiveness: Theory, Research and Practice*. New York: Guilford Press.

Millikin, J., & Johnson, S. M. (2000). Telling tales: Disquisitions in emotionally focused therapy. *Journal of Family Psychotherapy*, 11 (1), 75-80.

Mitrofan, I., Vasile, D. (2001). *Terapii de familie*. Bucureşti: SPER.

Naaman, S., Pappas, J. D., Makinen, J., Zuccarini, D., & Johnson, S. (2005). Treating attachment injured couples with emotionally focused therapy: A case study approach. *Psychiatry: Interpersonal and Biological Processes*, 68 (1), 55-77.

Paleari, F., Regalia, C., & Fincham, F. (2003). Marital quality, forgiveness, empathy, and rumination: A longitudinal analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31 (3), 368-378.

Pollard, M. W., Anderson, R. A., Anderson, W. T., & Jennings, G. (1998). The development of a family forgiveness scale. *Journal of Family Therapy*, 20 (1), 95-109.

Ripley, J. S., & Worthington, E. L. (2002). Hope-focused and forgiveness-based group interventions to promote marital enrichment. *Journal of Counseling and Development*, 80 (4), 452-463.

Robu, V., Băgireanu, P. (2013). Predictori ai adaptării maritale în rândul adulţilor: rolul trăsăturilor de personalitate. *Revista de Psihologie*, 59 (1), 7-28.

Rusu, P. P., Hilpert, P., Beach, S. R., Turliuc, M. N., & Bodenmann, G. (2015). Dyadic coping mediates the association of sanctification with

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.

marital satisfaction and well-being. *Journal of Family Psychology* (in press).

Sells, J. N., Giordano, F. G., & King, L. (2002). A pilot study in marital group therapy. *Family Journal-Counseling & Therapy for Couples & Families*, 10 (2), 156-166.

Toussaint, L. L., & Webb, J. (2005). Theoretical and empirical connections between forgiveness, mental health, and well-being. In E. L. Worthington (Ed.), *Handbook of Forgiveness* (pp. 349-362). New York: Brunner-Routledge.

Turliuc, M. N., Herb, S. (2015). Ataşament romantic şi satisfacţie faţă de relaţie: rolul mediator al conectării emoționale. *Revista de Psihologie*, 61 (3), 187-202.

West, S. G., Finch, J. F., & Curran, P. J. (1995). Structural equation models with nonnormal variables: Problems and remedies. In R. H. Hoyle (Ed.), *Structural Equation Modeling. Concepts, Issues, and Applications* (pp. 56-75). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Weidler, D. J., & Clark, E. (2011). A distinct association: Inclusion of the other in the self and self-disclosure. *The New School Psychology Bulletin*, 9 (1), 36-45.

Herb, S., Horea-Lungu, G. L. (2015). Emotional Connection and Forgiveness in Romantic Couples: Testing Relationships with the Actor-Partner Interdependence Model [Conectare emotionala si iertare in cuplurile romantice: testarea relatiilor cu modelul interdependentei actor-partener]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, Tomul 15, 129-151.